

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΟΛΕΙΑ «ΧΡΟΝΙΕΣ ΑΓΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΡΙΕΣ» ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΛΑ

Το διήγημα υπό τον τίτλο «Η τελευταία», που προδημοσιεύουν σήμερα «ΤΑ ΝΕΑ», περιλαμβάνεται στο διβλίο του Νίκου Μπακόλα «Χρονιές Αγίες και άγριες». Η συλλογή διηγημάτων του εντάσσεται στη νέα σειρά «Γραφές αθωότητας» που πρόκειται να κυκλοφορήσουν από τις εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα». Κι όπως σημειώνει και ο ίδιος ο συγγραφέας στον πρόλόγο του,

γράφτηκαν στα νιάτα του «κάπου γύρω στο 1953 ως το 1959 κι έχουν όλη την αφέλεια των πρωτολειών. Τότε στην ελληνική κοινωνία θριάμβευε το μετεμφυλιακό κλίμα, τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων ήταν, για να θρεις δουλειά, τόσο απαραίτητα όσο και οι τίτλοι σπουδών, οι δραχμές ολίγες, οι σχέσεις των δύο φύλων αρκετά ρομαντικές. Οι μόνιμες διώξεις των αριστερών, οι

δίκες, κάποιες εκτελέσεις, οι συνεχιζόμενες εκποτίσεις έριχναν πάνω μας τη θαριά σκιά τους. Όμως από την άλλη μεριά, διαγράφονταν στον ορίζοντα ελπίδες ότι δεν ήταν δυνατόν να συνεχιζόταν επ' άπειρον η οικονομική στενότητα, ο φόβος, το κλίμα των ποικίλων συμβιθασμών. Στο κάτω κάτω της γραφής, δέκα χρόνια πολέμων δεν ήταν και λίγα...».

Επιμέλεια: Έφη Φαλίδα

Άγριες χρονιές

Αν σας πάρω και τραθήσουμε από το δρομάκι που κατηγορείται την πλαγιά, δίπλα από τον μισογκρεμισμένο φράχτη εκείνου του περιθωλιού, θα βρεθούμε μπροστά σε μιαν ασήμαντη οικοδομή με κόκκινα τούβλα και άβαφτα παράθυρα. Θα σταθούμε εδώ. Μέσα σ' αυτό το μισοτελειωμένο σπίτι, θα σας ανοίξω την καρδιά μου.

Πριν απ' όλα, σας ανοίγω την πόρτα. Επειδή σας λυπούμαι, σας προειδοποιώ πως, μόλις ανοίξουμε, θα βρεθούμε μπροστά σ' έναν κρεμασμένο. Ορίστε. Τον βλέπετε; Αυτός είναι ο αδερφός μου ο Κοσμάς, τελειωμένος εδώ και μιαν ώρα. Για προσέξτε και τούτο δω: το ένα του πόδι, το δεξί, είναι κοντύτερο από το άλλο! Γι' αυτό πέθανε. Δεν είναι περίεργο;

Όχι, δεν είναι περίεργο. Και θα σας πω το γιατί. Μόνο κάνετε λίγη υπομονή και, προπαντός, μην σας πιάνει πανικός. Εδώ μέσα δεν υπάρχει κανένας δολοφόνος. Ο Κοσμάς σκοτώθηκε μονάχος του. Έχει ειδοποιηθεί κι η αστυνομία και την περιμένω από στιγμή σε στιγμή. Θα σας τα εξηγήσω όλα, τους λόγους και τις συνθήκες της αυτοκτονίας, τον ρόλο του πατέρα, της Αντριάνας, της μάνας, και τον δικό μου. Αύριο θα τα μάθουν όλοι όλα από τις εφημερίδες, ίσως μάλιστα δημοσιεύσουν και τις φωτογραφίες μας. Όμως δε με νοιάζει για το σκάνδαλο.

Θέλετε να περάσουμε δίπλα, στην κουζίνα; Άλλο δωμάτιο δεν υπάρχει δυστυχώς. Όμως η κουζίνα είναι εντάξει. Θα σας ανάψω και το τζάκι και θα τα πούμε μια χαρά. Αν θέλετε πάλι, σταματώ και φεύγετε, δικαίωμά σας. Όμως είμαι σίγουρος πως θα μείνετε για να μ' ακούσετε ως το τέλος.

Η οικογένειά μας απαρτιζόταν ανέκαθεν από τέσσερα άτομα. Πατέρα, μητέρα και μες, τα δύο παιδιά. Ζού-

σαμε πολύ μέτρια, από τον μισθό του πατέρα, υπάλληλο στον τεχνικό κλάδο μιας εταιρείας πετρελαίων. Ο Κοσμάς ήταν καλύτερος από μένα, εγώ όμως τον ξεπερνούσα σε ομορφιά και δύναμη, μ' όλο που ήμουν μικρότερος. Δηλαδή, άμα μιλάω για ομορφιά, μην ανοίγετε τα μάτια σας παραενημέυωνος. Κανείς μας δεν ήταν όμορφος, αλλά εγώ, με το μπόι μου, τα συχνά ξυρίσματα και τις μπριγιαντίνες, τραγόμουνα, ενώ ο καμένος ο Κοσμάς είχε τα χάλια του. Οι γονείς μας είναι δύο ασήμαντα πρόσωπα, με φτηνές λαϊκές φυσιολογίες, από εκείνες που συναντά κανείς εκατό στο δευτερόλεπτο. Η μάνα μου έκανε χρόνια δούλα στους Ρηνούληδες, και μπορώ να πω ότι ο γερο-Ρηνούλης τη βοηθούσε πάντα, κι αφού παντρεύτηκε. Νομίζω πως εκείνος φρόντισε και τοποθετήθηκε κι ο πατέρας στα πετρελαία. Έτσι μονάχα μπορεί να εξηγήσω τον σεβασμό που είχε ολόκληρη η οικογένειά μας για τον κύριο Πλάτων, γιο του γερο-Ρηνούλη.

Αυτός, ο κύριος Πλάτων, ήταν ένας πολύ όμορφος κύριος, με πλούσιο παρουσιαστικό και ύψος δυναμικού ανθρώπου. Συνηθίζαμε, από μικρά παιδιά, να τον επισκεπτόμαστε στο σπίτι του κάθε μεγάλη γιορτή, αφού, βέβαια, λουζόμασταν και φορούσαμε τα πιο καλά μας ρούχα. Ο πατέρας, που μας οδηγούσε, έβγαζε το καπέλο του μόλις μπαίναμε και δεν το ξαναφορούσε παρά μόνον αφού είχαμε απομακρυνθεί τουλάχιστον εκατό μέτρα από τα μάτια του κυρίου Πλάτων. Ενοείται, ο σεβασμός είχε μεταδοθεί και σε μας, που ήμασταν υποχρεωμένοι σε κείνες τις επισκέψεις να ξέρουμε τα μαθήματά μας απ' έξω και ν' απαντάμε στις αφινιδιαστικές ερωτήσεις, που άρεζε του προστάτη μας να κάνει πάντα. Αυτά θάσταν κι αργότερα, μέχρι που

Το εξώφυλλο του τόμου με τα πρώτα πεζά «Χρονιές Αγίες και άγριες» του Νίκου Μπακόλα («Ελληνικά Γράμματα»)

γίναμε πια παλικάρια, ο Κοσμάς τεχνίτης Ξυλουργός, με χαρτί της σχολής «Ευκλείδης» κι εγώ κλητήρας στη δουλειά του πατέρα.

Τώρα ήρθε η ώρα να σας πω και για το πόδι του Κοσμά, που πρέπει να ξέρετε πως δεν ήταν από γεννησιμού του κοντύτερο από το άλλο, παρά πως έγινε κατόπι, πριν λίγα χρόνια.

Μια Κυριακή, θυμούμαι, μας πήρε ο πατέρας να επισκεφτούμε τον κύριο Πλάτων. Εγώ, για να 'μαι ειλικρινής, πήγαινα με θαριά καρδιά. Όχι πως είχα κανένα κακό προαίσθημα, τέτοια πράγματα δεν τα πιστεύω. Απλά σκεφτόμουν πως θα μπορούσα να περάσω καλύτερα με

ές που του είχαν κάνει οι εργάτες, κι έδειχνε τις σκαλωσιές, που, κατά τη γνώμη του, ήταν μεν στέρρες, αλλά δεν είχαν μπει με τον τρόπο που έπρεπε, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η δουλειά.

«Τα ξέρω εγώ τα κόλπα της μαστοράντζας», έλεγε και ξαναλέγε. «Σε δουλειά να θρискώμαστε και να τρέχουν τα μεροκάματα».

Ο πατέρας χαμογελούσε υποτακτικά και κουνούσε το κεφάλι του, δείχνοντας πως συμφωνούσε.

«Κατεργαράιοι, κατεργαράιοι».

Ο άλλος έπαιρνε φόρα και τώρα πια ούτε γελούσε ούτε χαριεντιζόταν.

«Όχι, η δουλειά δουλειά. Πληρώνω, δουλεύω με».

Σοβαρευόταν κι ο πατέρας. Σωστά, σωστά, έλεγε με το κεφάλι του και κούναγε και το καπέλο του επάνω κάτω.

Εκείνη την ώρα, λες κι είχε βρει ό,τι έψαχνε, ο κύριος Πλάτων στράφηκε στον Κοσμά.

«Βρε συ», του λέει, «εσύ δεν ξέρεις από μαραγκός;».

«Ξέρει, ξέρει, πώς δεν ξέρει», πετάχτηκε ο πατέρας.

«Ξέρω», έκανε διστακτικά κι ο αδελφός μου.

Ο κύριος Πλάτων άρπαξε από κάτω ένα σφυρί και μια σασκούλα καρφιά και του τα πέταξε στα χέρια.

«Ανέβα», του λέει, «και θα σε οδηγώ πού να καρφώνεις. Θα τους δείξω εγώ πώς με λένε μένα. Μπροξί!».

Ο Κοσμάς για μια στιγμή, για τρία δευτερόλεπτα ίσως, δίστασε. Τέτοια δουλειά δεν την είχε ξανακάνει, κι ύστερα, δεν είχε τη φόρμα του, τα εργαλεία του... Πώς...; Το ύψος όμως του κυρίου Πλάτων κι η ματιά του πατέρα δεν σήκωναν αντιρρήσεις. Χρέος μας να εξυπηρετήσουμε κι εμείς μια φορά τον κύριο Πλάτων, τώρα που μπορούσαμε. Έβγαλε ο Κοσμάς το σακάκι του, πέταξε και τη γραβάτα του κι άρπαξε τη σκάλα.

«Εμείς θα σου πασάρουμε τις σανίδες», καθόρισε ο κύριος Πλάτων. «Αντε».

Τσακίστηκε ο πατέρας, πέταξε το καπέλο του στην μπάντα και, τσαλαβουτώντας στις λάσπες με τα μοναδικά του λουστρίνια, έτρεξε να πιάσει δουλειά. Βοηθούσα κι εγώ. Φυσικά, δεν θ' αφήναμε τον κύριο Πλάτων να λερώσει τα ρούχα του.

«Εγώ», παραδέχτηκε εκκείνος, «θα σας οδηγώ».

Στην αρχή πηγαίναμε καλά. Τα χέρια μας, θέβαια, είχαν γεμίσει αγκίδες και μας έτσουζαν, όμως τρέχαμε πέρα - δώθε χωρίς διαταγμό. Ο Κοσμάς φαινόταν να δυσκολεύεται, έκανε τρομερές προσπάθειες να θγει ασπροπρόσωπος. Ανέβαινε πιο ψηλά, έκανε επικίνδυνα πεδημάτα, σπηρίζοντα πολλές φορές μόνο στο ένα πόδι και κάρφωνε, κάρφωνε συνέχεια.

«Θα τους δείξω εγώ», φώναζε από κάτω ο κύριος Πλάτων. «Θα τα κάνω όλα μόνος μου. Πρέπει να τελειώσουμε σήμερα».

Ο πατέρας συμφωνούσε, «θα τελειώσουμε», κι έτρεχε ακόμα γρηγορότερα, μη δίνοντας πια καμιά σημασία στα λουστρίνια του, που είχαν γίνει αγνώριστα.

Όμως δεν τελειώσαμε.

Σας είπα ότι ο Κοσμάς είχε από πάντα τα χάλια του. Ξαν κουτσάθηκε κιόλας, έγινε μη χειρότερα. Το χριλι του πια δεν γέλασε. Έκατσε δυο μήνες στο νοσοκομείο, υποφέρει τα μαρτύρια του Χριστού και θγέκε με το δεξί του πόδι κοντύτερο. Φυσικά, όλα τα έδωδα, γιατρούς, φάρμακα, ενχειρήσεις, δύο, τα πλήρωσα ο κύριος Πλάτων. Μας έδωσε, μάλιστα, και μια μικρή οικονομική ενίσχυση. Όμως τι να τα κάνεις όλ' αυτά; Ο Κοσμάς, ο αδελφός μου, χάθηκε από κείνη την ημέρα.

ΑΥΓΙΟ:
Πρωτόλειο του
Μήτσου Αλεξανδρόπουλου